

METELIŲ REGIONINIO PARKO REKREACIJOS IR TURIZMO VERTINIMAS

Augustas ŽILINSKAS, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Inžinerijos fakultetas, el. paštas augustas.zilinskas@vdu.lt

Santrauka

Straipsnyje akcentuojamas Metelių regioninio parko pritaikymo rekreacijai ir turizmui vertinimas pagal atliktą vizualų rekreacinių zonų įvertinimą atliekant fotofiksaciją ir parko lankytojų stebėsenos monitoringą, vertinant 2017–2021 m. lankytojų srautų pokyčius. Vertinimas atliktas pasirinktose Metelių regioniniam parkui priklausančiose teritorijose – Dusios rekreacinės prioriteto zonos teritorijoje, Metelių rekreacinės prioriteto zonos teritorijoje ir Barčių kraštovaizdžio draustinio teritorijoje. Metelių regioniniame parke rekreacinio prioriteto zonos sudaro tik 2,5 proc. visos teritorijos ploto, o draustiniai – 70,6 proc. (draustiniai sudaro didžiąją dalį regioninio parko teritorijos). Tik darniai suprojektuotos regioninio parko rekreacinės zonos pritraukia daugiau lankytojų rinktis šią teritoriją poilsiui ir pramogoms. Atliktas pasirinktų zonų vertinimas parodė, kad Dusios rekreacinio prioriteto zona yra labiausiai išvystyta ir prižiūrima bei turizmui pritaikyta zona. Mažiausiai turizmui ir rekreacijai pritaikyta zona – Barčių kraštovaizdžio draustinis, kuriame yra labiausiai pasenusios ir rekonstrukcijos reikalaujančios poilsio zonos, suoliukai, žaidimų aikštelės ir Prelomciškės kalvų laiptai, kurie sulūžę ir kritinės būklės. Apibendrinant 2017–2021 m. lankytojų analizės duomenis Metelių regioniniame parke, galima teigti, kad daugiausia lankytojų buvo 2019 m. galimai dėl tais metais vykusių burlenčių varžybų, o mažiausiai – 2020 m., Covid-19 pandemijos laikotarpiu, kai visoje Lietuvoje buvo įvesti apribojimai.

Reikšminiai žodžiai: rekreacija, Meteliai, regioninis parkas, turizmas.

Įvadas

Kraštovaizdis yra daugelio gamtos procesų ir funkcinių interesų, turinčių įtakos teritorijos naudojimui ir apsaugai, rezultatas, kompleksinis gamtos jėgų ir visuomenės pastangų tvarkyti kraštovaizdį kūrinys. Kaip teigia P. Kavaliauskas (2011), šiuolaikinis kraštovaizdžio planavimas suprantamas kaip kraštovaizdžio formavimo priemonių sistemos suteikimas integruotam įvairaus rango teritorijų planavimui arba profesionalių teritorijų organizavimo planų rengimas. 2000 m. Florencijoje priimta Europos kraštovaizdžio konvencija tapo paskutiniu aspektu, kuris davė stiprų impulsą kraštovaizdžio tyrimams ir Europos plėtotės planavimui (Europos..., 2001). Konvencijoje numatoma suformuoti kraštovaizdžio politikos nuostatus, palaikyti ir intensyvinti kraštovaizdžio tyrimų, apsaugos, planavimo ir vadybos priemones visoms šią konvenciją pasirašiusioms šalims. 2004 metų kraštovaizdžio plano įteisinimas gali būti vertinamas kaip pirmasis žingsnis Europos kraštovaizdžio konvencijos įgyvendinimui Lietuvoje. Šiuo tikslu atnaujintas Valstybės kraštovaizdžio politikos kryptių aprašas (Dėl Lietuvos..., 2009), Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo redakcija (Lietuvos..., 2004) ir Kraštovaizdžio tvarkymo specialiųjų planų rengimo taisyklių (Kraštovaizdžio..., 2004) parengimas ir patvirtinimas. Atliekant kraštovaizdžio planavimą ir vertinimą bei tyrimą ir analizę – kraštovaizdis tiriamas nacionaliniu mastu. Yra išskiriami ir aprašomi skirtingų lygių teritoriniai vienetai, kraštovaizdžio struktūrą lemiantys veiksniai, raidos, išsaugojimo, rekreacijos ir ekologijos tendencijos (Ivavičiūtė, G. 2008). Turizmas jau seniai yra šiuolaikinės visuomenės neatsiejama gyvenimo būdo ir vartojimo struktūros dalis. Tai įrodo XX a. pabaigoje įvykę Jungtinių Tautų (toliau – JT) Generalinės Asamblėjos, Pasaulio turizmo organizacijos, JT Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos turizmo veiklų vertinimai. Šiuose vertinimuose pažymima, kad turizmas pagal vystymosi spartą tapo viena iš pirmaujančių ekonomikos rūšių pasaulyje (Labanauskaitė, D., Montvydaitė, D. 2020). Pasak Astromskienės ir Sirusienės (2007), „Saugomos teritorijos – sausumos ir (ar) vandens plotai nustatytomis aiškios ribomis, turintys pripažintą mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę, ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas.“ Saugomose teritorijose ribojama ūkinė veikla, nes siekiama kuo labiau išsaugoti gamtos natūralumą ir būvį. Žmogus gali negrįžtamai pakenkti gamtai, tad to stengiamasi išvengti. Saugomos teritorijos nėra saugomos tam, kad tik saugoti. Norima į jas įsileisti ir lankytojus, kuriems būtų suteikiama galimybė susipažinti su unikaliais gamtos objektais. Siekiama skatinti domėjimąsi tuo ir populiarinti etnokultūrą.

Temos aktualumas. Parkų plėtra ir pritaikymas turizmui bei poilsiui yra svarbus ne tik regiono plėtos, bet ir žmonių laisvalaikio klausimas. Dėl šiuo metu didelio lankytojų skaičiaus regioniniuose parkuose būtina plėtoti rekreaciją ir turizmą, atsižvelgiant į kraštovaizdžio, gamtos, kultūros paveldo išsaugojimą ir biologinę įvairovę. Pasak E. Staniūno, ir G. Stauskio (2011), gyvenimo tempui tampant vis intensyvesniam, taip pat regint didėjančią darbo krūvį, pastebima, kad žmonės patiria daugiau streso, tad rekreacinių teritorijų kūrimo klausimas tampa ypač aktualus ir sulaukia vis didesnio

dėmesio. Kadangi šių dienų gyvenimo tempas vis labiau greitėja, žmonės vis dažniau renkasi turizmą kaip poilsio ir atsipalaidavimo būdą. Siekiant pritraukti turistus svarbu visapusiškai įgyvendinti rekreaciją, vykdyti paslaugų ir pramogų sektorių, gražinti poilsia vietas ir turistų lankomas vietas, atnaujinti susisiekimo infrastruktūrą ir informacinės sklaidos gausą bei naujumą.

Temos naujumas. Parkų teritorijos ir jų sistemos kuriamos ir tvarkomos jau daugelį metų ir tai pastebima Metelių regioniniame parke. Turizmas bei rekreacija daugiausia plėtojami valstybiniuose parkuose, tačiau rekreacinių zonų ir turizmo galimybės iki šiol yra neišnaudotos. Tik visiškai išvysčius rekreaciją būtų galima tikėtis didesnių lėšų šioms teritorijoms tvarkyti ir bendrojo šalies vidaus produkto pokyčio. Taip pat tai sukeltų didesnę regioninio parko žinomumą šalies mastu, kuris pritrauktų daugiau turistų ir garsintų vietovę. Atlikta pakankamai daug tyrimų apie rekreaciją ir turizmą Metelių regioniniame parke, tačiau didžioji dalis informacijos yra pasenusi ir neatitinka šių dienų realijų, o naujų tyrimų yra nedaug. Šiame darbe, remiantis Metelių regioninio parko dvejų rekreacinių zonų ir Barčių kraštovaizdžio draustinio analize, nagrinėjamos Metelių regioninio parko rekreacinių zonų rekreacinės ir turizmo galimybės.

Tyrimo tikslas – ištirti Metelių regioninio parko problemas, siekiant kuo efektyviau išnaudoti šias teritorijas rekreacijai ir turizmui.

Tyrimo uždaviniai

1. Įvertinti Metelių regioninio parko rekreacines zonas;
2. Ištirti Metelių regioninio parko lankomumą.

Tyrimų objektas ir metodai

Tiriamajame darbe naudoti fotofiksacijos, vizualinės analizės, lankytojų stebėsenos vertinimo metodai. Atliekant tiriamąjį darbą buvo naudojamas fotofiksacijos ir vizualinės analizės metodas, kuriuo buvo siekiama vizualiai įvertinti pasirinktų Metelių regioninio parko rekreacinių zonų būklę. Nuotraukomis fiksuotos zonos vertinamos pagal autoriaus sudarytus kriterijus, kurie pateikiami 1 lentelėje.

Siekiant įvertinti Metelių regioninio parko rekreacines zonas ir jų kokybę svarbu nustatyti kelių ir stovėjimo aikštelių, poilsia vičių, poilsio ir pramogų zonų vystymo kokybę, įvertinti poilsio ir maitinimo įstaigų lokaciją. Tyrimui atlikti buvo panaudoti Metelių regioninio parko lankytojų stebėsenos 2017–2021 m. ataskaitos duomenys. Tam tikrose tyrimui atlikti pasirinktose zonose buvo stebimas ir analizuojamas lankytojų skaičius bei turistų edukacinių užsiėmimų pasirinkimas, siekiant nustatyti labiausiai ir mažiausiai patrauklius edukacinius užsiėmimus. Šis lankytojų skaičius ir srautų pokytis lyginamas su ankstesnių metų duomenimis.

1 lentelė. Autoriaus sudaryti rekreacinių zonų vizualinės analizės kriterijai

Eil. Nr.	Kriterijus	Aprašymas	Pastabos
1.	Kelių infrastruktūra	Kelių infrastruktūra yra labai svarbi visame pasaulyje – kuo geresnė susisiekimo ir kelių infrastruktūra, tuo lengviau patekti į teritoriją ar objektą. Kelio buvimas ir jo kokybė yra labai svarbūs. Apsilankius vietovėje buvo įvertinti keliai, patikrintas pasiekiamumas iki rekreacinės zonos.	5 – visiškai atitinka kriterijų, 4 – daugiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 3 – vidutiniškai atitinka kriterijų, 2 – mažiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 0 – neatitinka kriterijaus.
2.	Dviračių infrastruktūra	Važinėjimas dviračiu yra populiarus laisvalaikio veikla, kuri taip pat labai naudinga sveikatai. Važiuoti dviračiu patogiu, nėra didelio eismo, o peizažas platesnis nei keliaujant pėsčiomis.	5 – visiškai atitinka kriterijų, 4 – daugiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 3 – vidutiniškai atitinka kriterijų, 2 – mažiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 0 – neatitinka kriterijaus.
3.	Automobilių aikštelės	Reikalingos automobilių stovėjimo aikštelės, nes kai kurie žmonės nesirenka važiuoti dviračiu ar eiti pėsčiomis. Norint patekti į šias rekreacines zonas daugeliu atvejų reikia automobilio, kadangi reikia įveikti didelius atstumus.	5 – visiškai atitinka kriterijų, 4 – daugiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 3 – vidutiniškai atitinka kriterijų, 2 – mažiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 0 – neatitinka kriterijaus.
4.	Artimiausia maitinimo įstaiga (km)	Turistų lankomose vietose būtina teikti papildomas paslaugas. Maitinimas yra viena iš tokių paslaugų, todėl būtina, kad netoli rekreacinės zonos būtų įsteigta maitinimo įstaiga.	5 – visiškai atitinka kriterijų, 4 – daugiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 3 – vidutiniškai atitinka kriterijų, 2 – mažiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 0 – neatitinka kriterijaus.
5.	Artimiausi poilsio namai (km)	Turistinėse vietovėse ar šalia jų yra populiaros apgyvendinimo paslaugos. Gamtoje gausu poilsio stotelių ir sodybų, kur galima ištrūkti iš miesto ne tik pasivaikščioti, bet ir pabūti ilgesniam laikui bei pasimėgauti ramybe ir grynu oru.	5 – visiškai atitinka kriterijų, 4 – daugiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 3 – vidutiniškai atitinka kriterijų, 2 – mažiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 0 – neatitinka kriterijaus.

6.	Poilsio zonos	Kadangi nagrinėjamos zonos yra pakankamai didelės, būtina numatyti ir įvertinti poilsio zonas, stovyklavietes, kuriose po aktyvaus laisvalaikio būtų galima prisėsti ir pailsėti.	5 – visiškai atitinka kriterijų, 4 – daugiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 3 – vidutiniškai atitinka kriterijų, 2 – mažiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 0 – neatitinka kriterijaus.
7.	Lankytini objektai	Lankytini objektai yra svarbūs žmonių laisvalaikio praleidimui, edukacijų pasirinkimams. Svarbu įvertinti, kokius lankytinus objektus rekreacinė zona turi, kokia šių objektų gausa, kokie edukaciniai užsiėmimai ar pramogos vyksta.	5 – visiškai atitinka kriterijų, 4 – daugiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 3 – vidutiniškai atitinka kriterijų, 2 – mažiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 0 – neatitinka kriterijaus.
8.	Informacinė sklaida /gausa	Reikalinga informacija, kuri padėtų turistams surasti lankytinus objektus, neleistų pasiklysti ar gaišti laiką paieškomis. Prieinama informacija leidžia lengvai surasti rekreacines zonas ir sužinoti rekreacinės zonos vykdomą veiklą. Svarbu informacinę sklaidą pateikti ir užsienio kalba, siekiant užtikrinti turistų iš kitų šalių poreikius ir sklandaus turizmo galimybes.	5 – visiškai atitinka kriterijų, 4 – daugiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 3 – vidutiniškai atitinka kriterijų, 2 – mažiau nei vidutiniškai atitinka kriterijų, 0 – neatitinka kriterijaus.

Metelių regioninis parkas įsteigtas 1992 metais, jo tikslas – išsaugoti didžiųjų pietų Lietuvos ežerų ir jų apylinkių gamtinę ekosistemą bei kraštovaizdį, kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti ir racionaliai naudoti. Metelių regioninis parkas – tai regioninis parkas pietvakarių Lietuvoje. Parko plotas – 17721 ha. Miškai sudaro 22 proc., o ežerai – 28 proc. parko teritorijos. Metelių regioninio parko didžiausias užimamas plotas (87 proc.) priskiriamas Lazdijų rajonui, o likusi dalis (13 proc.) – Alytaus rajonui.

Metelių regioninis parkas suskirstytas į funkcinio prioriteto zonas. Funkcinių prioriteto zonų šiame parke yra 4: konservacinio prioriteto zona, ekologinės apsaugos zona, rekreacinio prioriteto zona, gyvenamosios zonos prioriteto zona. Didžiausia funkcinio prioriteto zona – konservacinio prioriteto zona, sudaranti 71,2 proc. (12618 ha) bendrojo parko teritorijos ploto, o mažiausia – gyvenamoji zona, kuri sudaro 1,5 proc. teritorijos (272 ha).

Tyrimo objektas – Metelių regioninio parko Dusios rekreacinio prioriteto zona, Metelių rekreacinio prioriteto zona ir Barčių kraštovaizdžio draustinis (1 pav.). Pasirinktos zonos pirmiausia buvo vizualiai įvertintos, vėliau buvo atliekama fotofiksacija ir zonų įvertinimas.

Analizei buvo pasirinktos skirtingos rekreacinės zonos, turinčios panašias galimybes turizmo ir rekreacijos plėtrai ir vienas (Barčių) kraštovaizdžio draustinis, kuris taip pat yra pavienių lankytojų ir ekskursijų objektas.

Šaltinis: <http://www.gpf.lt> (2022)

1 pav. Metelių regioninio parko rekreacinės zonos.

Metelių rekreacinė zona – maža (vos 2,25 ha) rekreacinė zona, kuri įsikūrusi vakarinėje Metelio ežero pakrantėje. Kompaktiška Metelių rekreacinė zona yra gana gerai išplėtotą – joje yra poilsio vietė, renginių vieta, paplūdimio tinklinio aikštelė, lieptas-prieplauka, „Vivaldi“ svečių namai ir kavinė. Metelių gyvenamojoje zonoje rekreacija nėra vystoma. Likusioje teritorijos dalyje rekreacinis naudojimas ir jo plėtra yra apriboti pažintiniu lankymu ir kaimo turizmu, nes prioritetas teikiamas gamtos ir kultūros vertybių bei kraštovaizdžio apsaugai.

Dusios rekreacinė zona – plati (388 ha) rekreacinė zona, apimanti pietrytines Dusios ežero pakrantes. Dusios rekreacinėje zonoje sutelkta didžioji dalis rekreacinių paslaugų ir infrastruktūros, kuri naudojama labai netolygiai, joje yra nemažai apleistų, pagal paskirtį ir Regioninio parko tvarkymo plane numatytas galimybes nenaudojamų sklypų.

Barčių kraštovaizdžio draustinis – tai draustinis, įkurtas siekiant išsaugoti Dusios ežero terasas, paežerio kopų ruožą, smulkias moreninio reljefo formas, botaniniu ir entomologiniu požiūriais vertingus ežero vakarinės pakrantės šlaitus, Prelomčiškės piliakalnį su gyvenvietę, Zebrėnų senovės gyvenvietę ir kitas kultūros paveldo vertybes.

Tyrimų rezultatai ir jų aptarimas

Planuojant (projektuojant) regioninį parką, siekiant vystyti turizmą ir rekreaciją, svarbu atsižvelgti ir visapusiškai įveikinti paslaugų ir pramogų sektorių, gražinti poilsiavietes ir turistų lankomas vietas, atnaujinti susisiekimo infrastruktūrą ir informacinės sklaidos gausą bei naujumą. Dėl šių aspektų pasirinkti objektai vertinami pagal sudarytus vertinimo kriterijus. Šie duomenys pateikti 2 lentelėje.

Nustatyta, kad Dusios rekreacinė zona beveik visiškai atitinka šiuos kriterijus, nes ji įvertinta 32 balais iš galimų 40, o tai sudaro visų nustatytų kriterijų 80 proc. atitiktį. Pusė vertintų kriterijų surinko po 5 balus, o mažiausiai balų įvertintas artimiausios įstaigos padėties (nuotolis km) kriterijus, kuris atitinka mažiau nei vidutiniškai. Poilsio zonos ir dviračių infrastruktūros kriterijai surinko po 3 balus, o poilsio namų padėties (nuotolis km) kriterijus surinko 4 balus.

Metelių rekreacinė zona įvertinta 31 balu iš galimų 40. Tai sudaro visų nustatytų kriterijų 77,5 proc. atitiktį. Mažiau nei pusė kriterijų surinko po 5 balus, o mažiausiu balu (2) įvertintas poilsio zonų kriterijus.

Barčių kraštovaizdžio draustinis surinko mažiausiai (23 balus iš galimų 40) balų. Šios teritorijos įvertinimas sudaro tik 57,5 proc. atitiktį visiems numatytiems kriterijams ir tai yra kiek daugiau nei pusė visų balų. Daugiausiai balų surinko lankytinų objektų kriterijus, o mažiausiai – dviračių infrastruktūra, kuri nėra išvystyta.

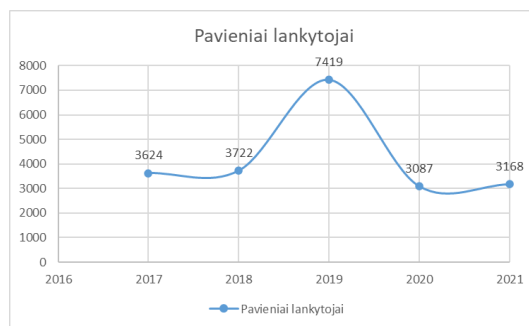
2 lentelė. Metelių, Dusios rekreacinių zonų ir Barčių kraštovaizdžio draustinio vertinimas pagal autoriaus sudarytus kriterijus

Kriterijus	Metelių rekreacinė zona		Dusios rekreacinė zona		Barčių kraštovaizdžio draustinis	
	Balas	Apibūdinimas	Balas	Apibūdinimas	Balas	Apibūdinimas
1	2	3	4	5	6	7
Kelių infrastruktūra	5	Kelių ir stovėjimo aikštelių būklė – labai gera. Kelio danga asfaltuota, duobių nėra.	5	Kelių būklė labai gera. Kelias, vedantis link Dusios rekreacinės zonos, asfaltuotas, lygus, duobių nėra.	4	Susisiekimo keliai geros kokybės, kelių dangas asfaltuota, vietomis duobėta.
Dviračių infrastruktūra	3	Priešingai nei kitose rekreacinėse zonose, Metelių rekreacinėje zonoje prie Metelių apžvalgos bokšto yra įrengta dviračių stovėjimo aikštelė.	3	Yra dviračių takas, vedantis link Dusios rekreacinės zonos lankytojų centro, tačiau nėra įrengtų dviračių stovėjimo aikštelių.	0	Dviračių infrastruktūra nėra vystoma – nėra dviračių takų ir dviračių stovėjimo aikštelių.
Automobilių aikštelės	4	Privažiavimas ir automobilių stovėjimo aikštelė yra. Stovėjimo aikštelės dangas asfaltuota, duobių nėra. Stovėjimo aikštelė nedidelė, tačiau pritaikyta neįgaliesiems asmenims.	5	Stovėjimo aikštelių būklė – labai gera. Stovėjimo aikštelės dangoje nėra duobių ar kitų nelygumų, aikštelė asfaltuota, pakankamai didelė, pritaikyta neįgaliesiems asmenims.	3	Stovėjimo aikštelės Barčių kraštovaizdžio draustinyje įrengtos dalinai. Dalis lankomų objektų neturi vizualiai pastebimų ar kelio ženklais pažymėtų stovėjimo aikštelių, o kita dalis turi įrengtas, tačiau jos nėra puikios būklės. Prelomčiškės piliakalnio stovėjimo aikštelė didelė, tačiau aikštelės dangas ne asfaltuota, nelygi, vietomis duobėta.
Artimiausia maitinimo įstaiga (km)	5	Artimiausi poilsio namai yra beveik už kilometro nuo Metelių rekreacinės zonos.	2	Artimiausia maitinimo įstaiga pakankamai toli – už 11 km.	2	Artimiausia maitinimo įstaiga už 18 km.
Artimiausi poilsio namai (km)	4	Artimiausia maitinimo įstaiga pakankamai arti – už 1,2 km.	4	Artimiausi poilsio namai yra beveik už 4 kilometrų nuo Dusios rekreacinės zonos.	3	Artimiausi poilsio namai yra įkurti už 8,5 km.
Poilsio zonos	2	Yra įrengta poilsio ir atokvėpio vieta, suoleliai. Suoleliai pasenę, reikalaujantys rekonstrukcijos. Poilsio teritorija – prižiūrima.	3	Šioje rekreacinėje zonoje kraštovaizdis labai gražus, yra daug poilsio zonų, suoliukų, prieplauka, didelis lieptas. Kiek nuvilia matomas vaizdas vaikų žaidimų aikštelėje, kadangi šiems objektams trūksta atnaujinimo. Čia įrengta pasenusi, dalinai sulūžusi.	2	Barčių kraštovaizdžio draustinyje labiausiai pasenusios ir rekonstrukcijos reikalaujančios yra poilsio zonos ir suoliukai, žaidimų aikštelės ir Prelomčiškės kalvų laiptai, kurie sulūžę ir kritinės būklės

Lankylini objektai	5	Metelių rekreacinėje zonoje yra įrengta poilsiavietė, renginių vieta, paplūdimio tinklinio aikštelė, lieptas-prieplauka, Metelių apžvalgos bokštas, kurį turistai ir vietiniai gyventojai gausiai lanko..	5	Prie pat Dusios ežero įsikūręs Metelių regioninio parko lankytojų centras, kuriame vyksta ekskursijos, edukacijos ir kt. veiklos. Rekreacinėje zonoje yra ir lauko edukacinės erdvės – čia įkurtas vabzdžių viešbutis, skirtas žimėjantiems vabzdžiams ar vabzdžiams išsaugoti. Taip pat yra stendas su skirtingomis miško medžių išpjovomis. Dusios rekreacinė zona taip pat pasižymi pažintiniu taku. Bijotų–Širvinto miško pažintinis takas prasideda prie Metelių regioninio parko lankytojų centro.	5	Barčių kraštovaizdžio draustinis pasižymi Piliakalnių gausa ir saugomu kultūros paveldo objektu – Kryžių Šv. Mergelės Marijos rožinio karalienės koplyčia, kurios teritorijoje gausu skulptūrų. Yra Prelomciškės piliakalnis.
Informacinė sklaida /gausa	3	Informacinė sklaida Metelių rekreacinėje zonoje – gausi. Vienas informacinis stendas stovi šalia Metelių apžvalgos bokšto, o apžvalgos bokšto viršūnėje iškabintos kitos informacinės lentelės. Lentelės pasenusios, vietomis matyti rūdys, tačiau pateikiama informacija aiškiai įskaitoma ir vis dar tinkama naudoti.	5	Dusios rekreacinėje zonoje gausu informacijos šaltinių apie lankytiną teritoriją. Informacija pateikiama informaciniuose stenduose ir interaktyviose lentose, su galimybe virtualiai keliauti Dusios rekreacinėje zonoje. Informacija nauja arba laikui bėgant atnaujinama. Lankylini objektai žymimi vaizdiniu būdu, pateikiant žemėlapius, objektų nuotraukas, taip pat pateikiant informaciją apie nurodytus objektus. Informacija pateikiama ir kitomis kalbomis.	4	Informacinė sklaida, kaip ir Metelių ir Dusios rekreacinėse zonose – gausi.. Prie kiekvieno lankyto objekto yra bent po vieną informacinį stendą.
Iš viso (35 balai)	31		32		23	

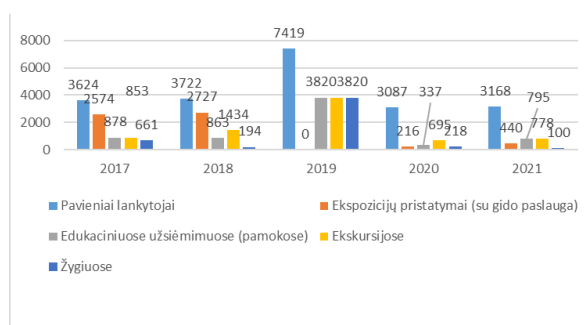
Apibendrinant Metelių regioninio parko rekreacines zonas pabrėžtina, kad labiausiai tvarkomos ir prižiūrimos tos zonos, kuriose labiausiai vystoma rekreacija ir turizmas. Dusios rekreacinėje zonoje galimybės plėtoti rekreaciją labiausiai vystomos, tačiau kol kas visiškai dar neišnaudotos. Metelių rekreacinėje zonoje, kaip ir Dusios – rekreacija ir turizmas itin plėtojami, o Barčių kraštovaizdžio draustinyje rekreacinis naudojimas ir jo plėtra yra apriboti pažintiniu lankymu ir kaimo turizmu, nes prioritetas teikiamas gamtos ir kultūros vertybių bei kraštovaizdžio apsaugai. Labiausiai prižiūrima rekreacinė zona Dusios, daugiausia priežiūros reikalaujanti rekreacinė zona – Barčių kraštovaizdžio draustinis, kuriame yra labiausiai pasenusios ir rekonstrukcijos reikalaujančios poilsio zonos bei suoliukai, žaidimų aikštelės ir Prelomciškės kalvų laiptai, kurie sulūžę ir kritinės būklės.

Kadangi nėra pateikta atskirų Metelių regioninio parko rekreacinių zonų lankytojų statistikos duomenų, tad tyrimui atlikti pasirinkti bendri Metelių regioninio parko lankytojų monitoringo duomenys. 9 pav. pateikta 5 metų lankytojų statistika Metelių regioniniame parke, apimanti 2017–2021 m. Iš pateiktų duomenų matyti, kad lankytojų skaičius 2017 ir 2018 m. siekė apytiksliai 3600–3700, o 2020 ir 2021 m. – apie 3100–3200 lankytojų. 2019 m. fiksuotas beveik dvigubai didesnis lankytojų skaičius – 7419. Tikėtina, kad 2020 ir 2021 m. lankytojų skaičiaus mažėjimui įtakos turėjo tuo metu galiojantys karantino ribojimai, o 2019 m. lankytojų skaičiaus šuoliui – tais metais vykusios burlenčių varžybos, pritraukusios daugiau lankytojų ir turistų.

9 pav. Metelių regioninio parko lankytojų skaičius lankytojų centre 2017–2021 m. Šaltinis: [https://meteliurp.lrv.lt\(2022\)](https://meteliurp.lrv.lt(2022))

Apibendrinant bendrus lankytojų skaičius duomenis Metelių regioniniame parke 2017–2021 m. (10 pav.), matyti, kad lankytojų skaičius Metelių regioniniame parke skiriasi kiekvienais metais ir priklauso nuo veiklos tipo. Didžiausias lankytojų skaičius Metelių regioninio parko lankytojų centre buvo 2019 m., o mažiausias – 2020 m. Labiausiai lankytojų mėgstama veikla yra pavieniai apsilankymai Metelių regioniniame parke, o mažiausiai patraukli – žygiai.

10 pav. Lankytojų skaičius edukaciniuose užsiėmimuose. Šaltinis: [https://meteliurp.lrv.lt\(2022\)](https://meteliurp.lrv.lt(2022))

Apibendrinant 2017–2021 m. lankytojų analizės duomenis Metelių regioniniame parke galima teigti, kad lankytojų skaičius kasmet kinta dėl įvairių priežasčių. Tai gali būti susiję su turistų skaičiumi šioje vietovėje, reklamomis ar kitomis veiklomis, kurios skatina lankytojus aplankyti šį parką. Taip pat lankytojų skaičius gali keistis dėl kitų aplinkos veiksnių, pavyzdžiui, ekonomikos ar socialinių veiksnių, kilusios pasaulinės pandemijos. Didžiausias lankytojų skaičius fiksuotas 2019 m. galimai dėl tais metais vykusių burlenčių varžybų, o mažiausias – 2020 m., Covid-19 pandemijos laikotarpiu, kai visoje Lietuvoje buvo įvesti apribojimai. Labiausiai patraukli veikla Metelių regioniniame parke – tai pavieniai apsilankymai regioninio parko teritorijoje, o mažiausiai patraukli – žygiai. Tokiems duomenims įtakos galėjo turėti laiko planavimas (nepatogus ekskursijų ar kitų užsiėmimų laikas), pandemijos ribojimai ir kaina.

Išvados

1. Dusios rekreacinė zona pagal sudarytus kriterijus atitinka 80 proc. visų kriterijų. Mažiausiai balų įvertintas maitinimo įstaigos kriterijus – 2 balais iš 5. Didžiausias šio parko privalumas pagal kriterijus – informacinė sklaida, lankymini objektai, kelių infrastruktūra ir automobilių aikštelės, kurie įvertinti maksimaliai, o tai lėmė parko rekonstrukcijų darbai. Metelių rekreacinė zona pagal sudarytus kriterijus atitinka 77,5 proc. visų kriterijų. Mažiausiai balų įvertintas poilsio zonų kriterijus, surinkęs 2 balus iš 5. Barčių kraštovaizdžio draustinis pagal darnumo kriterijus atitinka tik 57,5 proc. visų kriterijų. Didžiausias draustinio privalumas – lankymini objektai, kuris įvertintas maksimaliai. Didžiausia draustinio problema yra dviračių infrastruktūra, kuri įvertinta 0 balų iš 5.

2. Apibendrinant 2017–2021 m. lankytojų analizės duomenis Metelių regioniniame parke nustatyta, kad didžiausias lankytojų skaičius buvo 2019 m. galimai dėl tais metais vykusių burlenčių varžybų, o mažiausias – 2020 m., Covid-19 pandemijos laikotarpiu, kai visoje Lietuvoje buvo įvesti apribojimai. Labiausiai patraukli veikla Metelių regioniniame parke – tai pavieniai apsilankymai regioninio parko teritorijoje, o mažiausiai patraukli – žygiai.

Literatūra

1. Astromskienė A., Sirusienė R. 2007. Kaimo turizmas: leidinys pradedantiesiems verslą. – Kaunas, ISBN 9955-638-74-5. P. 174, 233.
2. Dėl Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo. 2009 m. birželio 22 d., Nr. 16/07-17/07-20/08.
3. Dėl Rekreacinių teritorijų naudojimo, planavimo ir apsaugos nuostatų patvirtinimo. 2004 m. sausio 20 d. Nr. D1-35. Valstybės žinios, 2004-02-03, Nr. 18-554, i.k. 104301MISAK000D1-35. Nauja redakcija nuo 2014-01-01.
4. Godienė G. Europos kraštovaizdžio konvencija. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, 2012.

5. Ivavičiūtė G. 2008. Kraštovtarka. Kaunas.
6. Kavaliauskas P. 2011. Kraštovaizdžio samprata ir planavimas. Vilnius.
7. Labanauskaitė, D., Montvydaitė, D. 2020. Turizmo poveikio vertinimas ekonominiu, sociokultūriniu, aplinkosauginiu aspektais dabartinės turizmo apimties tendencijų kontekste. [interaktyvus]. [žiūrėta 2022-12-28]. Prieiga per internetą: <https://e-journals.ku.lt/journal/RFDS/article/726/file/pdf>
8. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas. 1995 m. gruodžio 12 d. Nr. I-1120.
9. Stauskis, G., Eckardt, F. 2011. Empowering public spaces as catalysers of social interactions in urban communities. *Town planning and architecture*, 35(2).

RECREATION AND TOURISM ASSESSMENT OF METELIAI REGIONAL PARK

Summary

The article emphasizes the assessment of the adaptation of the Meteliai regional park for recreation and tourism based on the visual assessment of recreational areas by photofixation and the monitoring of park visitors, evaluating the 2017-2021 changes in visitor flows. The evaluation was carried out in the selected territories belonging to the Meteliai regional park - in the territory of the Dusios recreational priority zone, in the territory of the Meteliai recreational priority zone and in the territory of the Barčiai landscape reserve. In the Meteliai regional park, recreational priority areas account for only 2.5 percent of the entire area, and reserves - 70.6 percent (reserves make up the majority of the territory of the regional park). Only harmoniously designed recreational areas of the regional park attract more visitors to choose this area for recreation and entertainment. The evaluation of the selected zones showed that the Dusios recreational priority zone is the most developed and maintained zone adapted to tourism. The least suitable area for tourism and recreation is the Barčiai landscape reserve, which has the most outdated and in need of reconstruction recreation areas and benches, playgrounds and the stairs of the Prelomčiškės hills, which are broken and in critical condition. Summarizing 2017-2021 analysis data of visitors in Meteliai regional park, it can be said that the highest number of visitors was recorded in 2019 possibly due to the windsurfing competitions held that year, and the lowest in 2020, when the Covid-19 pandemic prevailed and restrictions were introduced throughout Lithuania.

Keywords: recreation, Meteliai, regional park, tourism.